

Čestitamo na odluci da se uselite u Australiju. Želimo vam sve najbolje i nadamo se da ćete bit sretni u svom novom domu.

Ovaj formular sadrži kratak pregled nekih ključnih stvari koje biste trebali razmotriti prilikom pripreme za novi život u Australiji. Primarni izvori informacija o Australiji, su većinu doseljenika, su rođaci, prijatelji i poznanici u Australiji. Svako dodatno istraživanje koje ste u mogućnosti preduzeti prije dolaska, olakšat će vam uspješno nastanjanje.

Detaljnije informacije o nastanjanju, kao i o uslugama za novopristigle doseljenike, dostupne su na veb stranicama Ministarstva za doseljavanje i državljanstvo (ministarstva) pod naslovom *Život u Australiji (Living in Australia)* na adresi www.immi.gov.au/living-in-australia/

Za svaku saveznu državu i teritoriju postoji brošura *Početak života u Australiji (Beginning a Life in Australia)*, na engleskom i na 37 jezika zajednice. U njima se nalaze detaljne informacije o uslugama za one koji se namjeravaju doseliti ili su nedavno došli, a možete ih preneti s vebajta www.immi.gov.au/living-in-australia/settle-in-australia/

Australijsko raznoliko društvo

Australija je tolerantno, raznoliko društvo, sa stanovnicima iz brojnih raznih kultura i etničkog porijekla. Australci potiču iz svih dijelova svijeta. Oko 44% Australijanaca je rođeno u inostranstvu, ili im je roditelj rođen u inostranstvu.

Australijanci su pripadnici brojnih raznih religija. Svaka osoba može slobodno izražavati i održavati svoje kulturne i vjerske tradicije, u okvirima zakona, i učestvovati i pripadati kao Australijanac. Isprva će vam takva raznolikost možda biti strana, ali ako budete otvoreni i pokažete poštovanje za druge ljude, njihove ideje i tradicije, lakše ćete se uklopiti i uspjeti u svom novom životu.

Sloboda i ravnopravnost koje imamo u Australiji se zasniva na tome da svako ispunjava svoje dužnosti. Očekujemo da budete lojalni Australiji i pružite podršku našem demokratskom načinu života i vrijednostima na kojima se on zasniva. Te vrijednosti uključuju poštovanje zakona, slobodu i dostojanstvo svake osobe, ravnopravnost između muškaraca i žena, poštovanje drugih, te pravednost i saosjećanje za osobe u lošijem položaju. Na snazi su savezni, državni i teritorijalni zakoni koji zabranjuju diskriminaciju na osnovu niza stvari (na primjer rase, pola, invalidnosti ili starosti) i u različitim područjima javnog života (na primjer pri zapošljavanju, u školstvu, stambenim pitanjima, pristupu robi i uslugama, te postupcima vlade).

Engleski je nacionalni jezik, mada se u Australiji govori približno 300 raznih jezika, uključujući jezike starosjedilaca. Ako ne znate engleski, savjetujemo vam da ga počnete učiti što prije nakon dolaska. Možda imate pravo na besplatne časove u okviru Programa učenja engleskog za odrasle doseljenike (Adult Migrant English Program – AMEP). Za detalje o tom programu pogledajte 4. stranicu.

Carina i karanten

Informacije o australijskim carinskim propisima i karantenu možete dobiti u australijskom predstavništvu. Tu ćete saznati što možete a što ne možete unijeti u Australiju, specijalne uslove za unošenje kućanskih artikala, životinja/ životinjskih proizvoda, kao i sve o plaćanju carine. Za više informacija posjetite www.customs.gov.au

Novac i poslovanje s bankama

Prije putovanja trebalo bi da organizujete putne čekove ili drugu konvertibilnu valutu, kao što su američki dolari ili australijski dolari. Strani novac možete promijeniti u australijske dolare na većini australijskih internacionalnih aerodroma.

Ljudi obično drže svoj novac u banci ili drugoj finansijskoj ustanovi. Ako u nekoj od tih ustanova u roku od 6 sedmica po dolasku otvarate račun, obično za identifikaciju treba da imate samo pasoš. Nakon 6 sedmica, za otvaranje računa će vam trebati dodatni dokumenti.

Više informacija možete naći:

Vebajst: www.ato.gov.au

Telefon: 132 861 (u Australiji)

Transport

Trebat ćete naći prijevoz od aerodroma do mjesta smještaja. Na svim internacionalnim i na većini drugih aerodroma postoje taksiji i autobusi.

Da biste vozili automobil, potrebna vam je australijska vozačka dozvola. Internacionalna vozačka dozvola može biti prihvatljiva samo na kratak period. Za informacije o dobivanju vozačke dozvole obratite se najbližem saobraćajnom uredu svoje savezne države ili teritorije. U lokalnom telefonskom imeniku se nalazi lista i telefonski brojevi odgovarajućih agencija.

Stambeni smještaj

Da biste iznajmili/kupili kuću/stan, treba da pratite oglase u novinama, na internetu, ili da se raspitate kod agenata za nekretnine. Uobičajena praksa kod iznajmljivanja je da se plati polog (bond), u iznosu jednomjesečne kirije, plus iznos jednomjesečne kirije kao akontacija.

Škole

Školovanje je obavezno za svu djecu staru između 5 i 15 godina. Taj uzrast se može malo razlikovati u nekim saveznim državama i teritorijama. Djecu biste morali što prije upisati u školu.

Postoji i predškolska nastava, za djecu staru između 3 i 5 godina. To je najčešće skraćena nastava i pohađanje nije obavezno.

Informacije o lokalnim školama možete dobiti od Ministarstva za obrazovanje u svojoj saveznoj državi ili teritoriji. Informacije o kontaktima naći ćete u lokalnom telefonskom imeniku.

Troškovi života u Australiji

U poređenju sa mnogim drugim zemljama, životni troškovi u Australiji su visoki. Zato je veoma važno da razmislite kako ćete izdržavati sebe i svoju porodicu barem prve dvije godine. Nemojte pretpostavljati da ćete brzo naći posao.

Također trebate imati na umu da su troškovi preseljenja visoki. Tu spadaju značajni troškovi putovanja u Australiju, dopreme pokućstva i osnivanja novog domaćinstva.

Nastavak na sljedećoj stranici ►

Dvogodišnje čekanje na socijalnu pomoć

Većina novih doseljenika treba da živi u Australiji 2 godine s vizom za stalni boravak prije nego što može da dobije većinu socijalnih isplata. To uključuje isplate za nezaposlene (Newstart Allowance ili Sickness Allowance), doplatke studentima (Austudy ili Youth Allowance), kao i druge vrste pomoći, poput kartice za zdravstvene beneficije (Health Care Card). Da biste ostvarili pravo na starosnu i invalidsku penziju, obično trebate živjeti u Australiji 10 godina, s dozvolom stalnog boravka.

Veoma je bitno da shvatite da trebate imati dovoljno novca da sebe (i svoju porodicu) možete izdržavati najmanje prve 2 godine u Australiji. Ako imate sponzora ili garantore, treba da ih prije dolaska u Australiju upitate da li su voljni i da li vam mogu pružiti pomoć.

Izuzeci od čekanja

Isplata pod nazivom Specijalni doplatak (Special Benefit) može biti dostupna u toku perioda čekanja, ako ste u teškoj situaciji jer ste pretrpjeli neku veliku promjenu u okolnostima, a što je bilo van vaše kontrole. Ova isplata je dostupna samo u veoma malom broju situacija. Nemogućnost nalaženja posla ili nedostatak novca nisu dovoljni razlozi da steknete pravo na Specijalni doplatak.

Ako, nakon što se nastanite u Australiji s dozvolom stalnog boravka, vaš partner umre ili postanete invalid ili samohrani roditelj, možete imati pravo na pomoć ili penziju. Isto tako, mogli biste dobiti penziju i ako niste živjeli u Australiji 10 godina, ako vaš slučaj spada pod neki međunarodni sporazum o socijalnom osiguranju. Od januara 2008., Australija ima sporazum o socijalnom osiguranju sa 19 stranih zemalja.

Ako ste doseljenik koji je stigao na humanitarnoj osnovi, ili ste bračni drug ili izdržavano dijete izbjeglice; australijski državljanin, bračni drug ili izdržavano dijete australijskog državljanina; ili osoba s trajnim boravkom koja je, u bilo kojem periodu, u Australiji živjela 2 godine, možete biti izuzeti od dvogodišnjeg perioda čekanja na većinu isplata socijalnog osiguranja.

Ako njegujete osobu koja ima trajni boravak, možda imate pravo na dodatak za njegovatelje (Carer Allowance), a na nju se ne odnosi period čekanja. Ako stalno njegujete neku osobu, možda imate pravo i na pomoć za njegovatelja (Carer Payment) dok čekate.

Pomoć porodicama sa djecom

Novi doseljenici sa maloljetnom djecom mogu imati pravo na primanje porodičnog dodatka koji pomaže kod troškova podizanja djece. U većini slučajeva, za stjecanje prava na ovu isplatu morate imati stalni boravak, ali postoje i izuzeća. Za ovu vrstu isplate ne postoji period čekanja. Porodični dodatak je predviđen samo kao dopuna prihodima, a sam po sebi nije dovoljan za život.

Isplate za pomoć porodicama uključuju poresku olakšicu za porodice Dio A (Family Tax Benefit Part A), poresku olakšicu za porodice Dio B (Family Tax Benefit Part B), dodatak za troškove čuvanja djece (Child Care Benefit) i poreski popust za troškove čuvanja djece (Child Care Tax Rebate). Visina poreske olakšice na koju možete imati pravo zavisi o broju i dobi djece u vašoj porodici i o ukupnim godišnjim prihodima vaše porodice tokom tekuće obračunske godine. Dodatak za troškove čuvanja djece se može isplaćivati da vam olakša da šaljete dijete u obdanište. Visina vašeg dodatka za troškove čuvanja djece zavisi o godišnjem prihodu vaše porodice tokom tekuće obračunske godine, o tome koju vrstu obdaništa odaberete (odobreno ili registrovano), broju djece u obdaništu, razlogu zašto koristite obdanište, te o tome koliko sati sprovode tamo.

Poreski popust na troškove čuvanja djece iznosi 30% od troškova koje plaćate za obdanište iz svog džepa (to je iznos koji plaćate nakon što se odbije vaša pomoć za troškove čuvanja djece), do AUD 4,000 (indeksirano) godišnje za svako dijete.

Od 1. jula 2008., zavisno o izglasavanju zakonskih odredbi, poreski popust na troškove čuvanja djece će se povećati na 50% od troškova koje plaćate iz svog džepa, do AUD 7,500 (indeksirano) godišnje za svako dijete. Na poreski popust za troškove čuvanja djece možete imati pravo ako koristite odobreno obdanište, primete dodatak za troškove čuvanja djece i prodete test rada/obuke/skolovanja.

Postoje i 2 druge vrste pomoći za porodice s malom djecom. Dodatak za novorođene bebe (Baby Bonus) je novac koji pomaže oko dodatnih troškova za novorođenu bebu. Dodatak za vakcinisanje djece (Maternity Immunisation Allowance) je zasebna isplata za porodice s djecom koja su između 18 i 24 mjeseca starosti primila sve vakcine ili imaju izuzeće od vakcinisanja.

U Australiji, Ured za pomoć porodicama možete naći u svakoj Medicare kancelariji, Centrelinkovim centrima za usluge strankama i shopfronts mjestima australijskog Poreskog ureda. Daljnje informacije možete dobiti:

Vebsajt: www.familyassist.gov.au

Telefon: 136 150 (u Australiji)
131 202 (za informacije na drugim jezicima osim engleskog)

Detaljnije informacije o socijalnoj pomoći

Centrelink pridonosi socijalnim i ekonomskim ciljevima koje je zacrtala vlada, time što pruža usluge koje ljudima omogućuju da se osamostale, i daje isplate onima koji trebaju pomoć. Postoje brojna pravila koja se odnose na sve Centrelinkove usluge i isplate. Ovdje date informacije su namijenjene samo kao opšti vodič, a sa Centrelinkovim službenicima morate porazgovarati o svojim specifičnim potrebama.

Adrese Centrelinkovih kancelarija i telefonske brojeve možete naći u lokalom telefonskom imeniku. Sa Centrelinkovim službenicima možete da razgovarati i da odgovore na svoja pitanja dobijete i na drugim jezicima pored engleskog, ako nazovete 131 202. To nije služba tumača. Pozivi na taj broj se naplaćuju po cijeni lokalog poziva iz bilo kojeg dijela Australije. Pozivi iz javnih govornica ili s mobitela se mogu naplaćivati po višoj tarifi.

Prije dolaska u Australiju, više informacija o isplatama socijalne pomoći ili međunarodnim sporazumima možete dobiti preko:

Vebsajt: www.centrelink.gov.au

Pošta: Manager
International Services
Centrelink
GPO Box 273
HOBART TAS 7001
AUSTRALIA

Telefon: 131 021 (za zakazivanje termina)
131 202 (za informacije na drugim jezicima osim engleskog)
+613 6222 3455 (van Australije)

Zdravstvo

Australijska Vlada, preko Medicare programa pomaže oko podmirivanja medicinskih troškova i bolničkog liječenja. Vlada također sufinansira troškove za većinu lijekova, u okviru Plana farmaceutskih beneficija (Pharmaceutical Benefits Scheme - PBS). Medicare i PBS programe sprovodi Medicare Australia.

Da saznate imate li pravo i da se upišete u Medicare, otidite u svoj lokalni Medicare ured, a ponesite svoj pasoš, putne dokumente i vizu za trajni boravak. Ako još nemate vizu za trajni boravak, trebat ćete priložiti i podatke o molbi za vizu/doseljavanje koju ste predali.

Većina osoba s vizom za privremeni boravak nema pravo na upis u Medicare, međutim postoje neki izuzeci, na primjer osobe koje su podnijele molbu za trajni boravak i zadovoljavaju tražene kriterije. Da biste ustanovili da li imate pravo, trebate otići u svoj lokalni Medicare ured. Ako ispunjavate sve uslove za upis, možete dobiti privremeni broj Medicare kartice, koji možete koristiti dok vam ne stigne kartica poštom za otprilike 3 sedmice. U većini slučajeva, sami plaćate medicinsku uslugu, a dio plaćenog iznosa vam se zatim vraća.

Medicare Australija sprovodi i Australijski popis vakcinisane djece (Australian Childhood Immunisation Register). Ako imate dijete, molimo donesite uvjerenje o vakcinisanju, da bi vaš ljekar u Australiji provjerio da li je dijete do sada primilo sve potrebne vakcine. Ovo je jedan od uslova za neke od državnih isplata.

Medicare Australia sprovodi i australijski registar donatora organa (the Donor Register). Osobe starije od 18 godina mogu zabilježiti svoj pristanak (ili odbijanje) u Donor Register. Za osobe koje boluju od teških ili smrtonosnih oboljenja, presađivanje organa ili tkiva može značiti novu šansu za život.

Osim toga, Medicare Australia pruža pomoć i oko isplata i usluga za porodice s djecom (Family Assistance). Neke od tih isplata možete dobiti u svom lokalnom Medicare uredu, uključujući poreske olakšice za porodice, bonus za novo dijete, dodatak za troškove obdaništa, isplate za rođenje djeteta i dodatka za imunizaciju djece.

Medicare Australia ima komplet informacija, koji je preveden na 19 jezika, a može se dobiti i na engleskom štampan velikim slovima, Brajevim pismom, i kao audio CD ili kasetu. Komplet sadrži informacije o uslugama koje Medicare Australia pruža, i objašnjava koji su uslovi za sticanje prava na povlastice i usluge. Komplet možete naći na veb-sajtu Medicare Australia, u svom lokalnom Medicare uredu ili u Informativnom centru za doseljenike (Migrant Resource Centre).

Za više informacija:

Veb-sajt: www.medicareaustralia.gov.au

E-mail: info@medicareaustralia.gov.au

Telefon: 132 011* – Medicare
1800 020 613** – Plan farmaceutskih beneficija (Pharmaceutical Benefits Scheme)
1800 653 809** – Australijski registar vakcinisane djece (Australian Childhood Immunisation Register)
1800 777 203** – Australijski popis donatora organa (Australian Organ Donor Register)
1800 552 152** – Za osobe s oštećenim sluhom i govorom (Hearing and speech impaired)
131 450* – Služba za prevodenje i tumačenje (Translating and Interpreting Service)

Pošta: Medicare Eligibility
Medicare Australia
PO Box 1001
TUGGERANONG DC ACT 2901
AUSTRALIA

Privatno zdravstveno osiguranje

Mnogi Australci odluče uzeti privatno zdravstveno osiguranje. To pokriva neke ili sve troškove liječenja ako se liječite kao privatni pacijent u privatnim ili državnim bolnicama, a može se proširiti i na usluge koje Medicare osiguranje ne pokriva, kao što su usluge zubara, većina usluga optičara, i prijevoz kolima hitne pomoći. Ako razmišljate da izvadite privatno zdravstveno osiguranje, trebate imati na umu:

1. Popust od 30% - svi Australijanci imaju pravo na popust od 30%, ako imaju pravo na Medicare i imaju odgovarajuću policu zdravstvenog osiguranja koja pokriva bolničko liječenje, opšte liječenje ('pripadajuće' ili 'dodatno') ili oboje. (Za osobe između 65-69 godina popust iznosi 35%, a za one od 70 i više godina iznosi 40%).
2. Dodatak na Medicare pristojbu (Medicare Levy Surcharge) – Većina australijskih poreskih obaveznika plaća Medicare pristojbu, koja je uključena u porez koji plaćaju. Dodatak na Medicare pristojbu je dodatnih 1%, a plaćaju ga oni kojima zarada prelazi određenu granicu, a nemaju bolničko osiguranje. Granični prihod je AUD 50.000 godišnje za samce, te AUD 100.000 za parove ili porodice s djecom.
3. Doživotno zdravstveno osiguranje (Lifetime Health Cover) – Ovaj program podstiče ljude da u što ranijim godinama uzmu bolničko osiguranje. Ako osoba uzme policu bolničkog osiguranja poslije 1. jula nakon svog 31. rođendana, za isti nivo osiguranja će plaćati više nego osoba koja je policu izvadila prije 1. jula nakon svog 31. rođendana. Cijena raste za 2% za svaku godinu koju odgađate da uzmete to osiguranje.

Na nove doseljenike koji u Australiju stignu poslije 1. jula nakon svog 31. rođendana se odnose posebni uslovi. Ti doseljenici ne plaćaju veće troškove ako privatno bolničko osiguranje uzmu u roku od 12 mjeseci od dana kad se registruju za pravo na Medicare. Važno je da razmislite da uplatite bolničko osiguranje u prvih godinu dana nakon što su se registrovali za Medicare. Ako čekate duže od 12 mjeseci nakon što ste se registrovali za Medicare, kad budete odlučili kasnije da izvadite bolničko osiguranje, morat ćete platiti i dodatak na Doživotno zdravstveno osiguranje, koji iznosi 2% za svaku godinu preko 30 godine starosti.

Više informacija o privatnom zdravstvenom osiguranju možete dobiti:

Veb-sajt: www.privatehealth.gov.au

E-mail: privatehealth@health.gov.au

Pošta: MDP 86
Department of Health and Ageing
GPO Box 9848
CANBERRA ACT 2601
AUSTRALIA

Zapošljavanje u Australiji

Australijsko tržište rada je veoma konkurentno. Zaposlenost u Australiji zavisi od ekonomskih faktora, vrste posla koji se traži i specifičnih okolnosti koje mogu utjecati na dostupnost posla u različitim dijelovima zemlje. **Dozvola za useljavanje ne garantira posao**, čak ni doseljenicima koji su ocijenjeni kao visoko stručni, a pogotovo ne članovima njihovih porodica.

Nastavak na sljedećoj stranici ►

* Pozivi se plaćaju

** Plaćaju se samo pozivi s mobitela i javnih telefona

U novembru 2007., stopa nezaposlenosti u Australiji je bila 4.4%. Stope nezaposlenosti za nedavno pristigle doseljenike su najčešće mnogo više. Procjenjuje se da su doseljenici koji su stigli između januara 2001. i novembra 2007. imali stopu nezaposlenosti od 5.9% (izvorni podaci). Među njima, stopa nezaposlenosti za doseljenike koji su rođeni u nekoj od glavnih zemalja engleskog govornog područja je iznosila 3.6%, a za doseljenike rođene u drugim zemljama 7.2%. Obično, doseljenici koji su u Australiji imali više vremena da se snađu imaju niže stope nezaposlenosti. Slično tome, oni koji u Australiju uđu u okviru programa za doseljenike sa stručnim kvalifikacijama, imaju niže stope nezaposlenosti od onih koji se doseljavaju u drugim kategorijama.

Da biste saznali kakvi su vam izgledi za zaposlenje, čitajte australijske novine, naročito izdanja srijedom i subotom koja sadrže oglase o slobodnim radnim mjestima.

Prije polaska iz svoje zemlje za Australiju trebali biste saznati da li za posao kojim se želite baviti važe bilo kakvi specijalni zahtjevi ili uslovi. Za mnoge poslove u Australiji potrebno je ispunjavati uslove da se registrujete ili dobijete licencu od odgovarajuće australijske državne ili teritorijalne institucije, i/ili ispunjavate uslove da budete član profesionalne ili industrijske organizacije.

Trebate saznati da li je za vaše zanimanje potrebno da se registrujete ili dobijete dozvolu. Vaši članovi porodice isto tako treba da se raspitaju za izgleda za svoj posao, bez obzira da li namjeravaju odmah po dolasku tražiti posao ili ne.

Doseljenici koji nemaju posao treba da se što brže nakon dolaska registruju kod Centrelinka. Pošto većina novodošlih doseljenika najčešće 2 godine nemaju pravo na isplate socijalnog osiguranja, njima je na raspolaganju samo ograničen broj službi za pomoć oko traženja posla koje finansira vlada, preko članova Job Network mreže za zapošljavanje. Međutim, doseljenici koji imaju dozvolu za stalni boravak i ispunjavaju ostale kriterije, mogu koristiti sve Job Network usluge.

Program zapošljavanja, kao i obavještenja o traženju posla i priznavanju kvalifikacija možete naći na sljedećim adresama na Internetu:

- Australian Jobsearch (za informacije o radnim mjestima, izgledima za zapošljavanje, traženim kvalifikacijama i karijeri u Australiji) www.jobsearch.gov.au
- Australian Workplace (za informacije o poslovima u Australiji) www.workplace.gov.au
- Skilled Migrant (za glavne podnosiocice molbe u određenim kategorijama doseljenika sa stručnim kvalifikacijama, sa liste traženih zanimanja) www.skilledmigrant.gov.au
- Trades Recognition Australia (za priznavanje zanatskih kvalifikacija) www.workplace.gov.au/tra
- National Office of Overseas Skills Recognition (NOOSR - za priznavanje kvalifikacija i radnih sposobnosti stečenih u inostranstvu) www.aei.dest.gov.au

Društvene službe za pomoć oko naseljavanja doseljenika

Ministarstvo pruža niz usluga oko naseljavanja, koje doseljenicima i osobama u humanitarnoj kategoriji pomažu da što prije po dolasku mogu aktivno učestvovati u životu australijske zajednice. U okviru Programa za subvencionisanje usluga za pomoć oko naseljavanja (Settlement Grants Program) Ministarstvo finansira društvene organizacije. Popis društvenih službi i usluga za pomoć oko naseljavanja možete naći na www.immi.gov.au/living-in-australia/delivering-assistance/settlement-grants/funded-orgs-current.htm

Pružaoци društvenih usluga za pomoć oko naseljavanja obično mogu pomoći doseljenicima koji imaju pravo na ove usluge, i uputiti ih u pitanjima kao što su nalaženje stambenog smještaja, upis na kurseve engleskog, traženje obdaništa, nalaženje posla i upisivanje djece u školu.

Jezično obrazovanje i pomoć

Ministarstvo pruža 2 važne usluge doseljenicima kojima je potrebna pomoć u jeziku. To su Program učenja engleskog za odrasle doseljenike (Adult Migrant English Program – AMEP) i Nacionalna služba za prevodjenje i tumačenje (TIS National).

Program učenja engleskog za odrasle doseljenike (Adult Migrant English Program - AMEP)

Za mnoge nove doseljenike iz zemalja gdje se ne govori engleski, učenje engleskog jezika je jedna od prvih i najvažnijih stvari koju mogu uraditi kako bi se uspješno nastanili u novom domu i postigli svoje osobne, društvene i ekonomske ciljeve. Ako je vaš engleski lošiji od "funkcionalnog" nivoa, možda imate pravo na 510 sati engleskog jezika u organizaciji AMEP-a.

'Funkcionalni' nivo engleskog znači biti u stanju sporazumijevati se na engleskom u svakodnevnim društvenim situacijama i u nekim radnim situacijama. Vaš nivo znanja govornog engleskog, te čitanja, pisanja i slušanja engleskog, će se provjeriti da se ustanovi imate li pravo na AMEP nastavu. Ako vaše znanje engleskog nije testirano u inostranstvu, u okviru obrađivanja vaše molbe za doseljenje, onda će se to obaviti kad se u Australiji registrujete za nastavu u AMEP-u. Ako se ocijeni da je vaš engleski bolji od 'funkcionalnog', nećete imati pravo da pohađate AMEP časove. Ako se kvalifikujete za pomoć preko AMEP-a, imat ćete pravo na do 510 časova nastave iz engleskog jezika. Doseljenici u izbjegličkoj i humanitarnoj kategoriji mlađi od 25 godina, koji imaju malo škole, imaju pravo na do 910 sati nastave engleskog, a oni stariji od 25 godina imaju pravo na do 610 sati engleskog.

Za AMEP nastavu treba da se registrujete u svojoj lokalnoj AMEP ustanovi u roku od 3 mjeseca nakon dolaska ili nakon dobivanja stalnog boravka, a nastavu morate početi pohađati u roku od godinu dana, jer u protivnom možete izgubiti pravo. Kad se registrujete, možete odgoditi pohađanje nastave engleskog, ako je ne možete pohađati zbog porodičnih, radnih ili drugih obaveza.

Preko AMEP-a su ponuđene mnoge mogućnosti učenja kako bi se zadovoljile različite okolnosti polaznika. To uključuje redovnu nastavu, vanredne kurseve ili učenje kod kuće preko dopisnog programa ili uz pomoć kućnog učitelja. Ako imate djecu koja još nisu krenula u školu, AMEP služba u kojoj učite engleski može da obezbjedi besplatno čuvanje djece, da biste vi mogli pohađati časove engleskog.

Za informacije o sticanju prava i registriranju za časove engleskog jezika, i o mjestima gdje se održavaju AMEP kursevi, kontaktirajte službu informacija ministarstva na broj 131 881 ili posjetite AMEP-ov veb-sajt www.immi.gov.au/amep.

Nacionalna služba za prevodjenje i tumačenje (TIS National)

TIS National pruža usluge tumača preko telefona na preko 120 jezika i dijalekata, i radi 24 sata dnevno, 7 dana sedmično, uključujući u hitnim situacijama.

Možete ih nazvati na 131 450 po cijeni lokalnog poziva (pozivi s mobitela se različito naplaćuju)

Ako ne govorite ili ne razumijete engleski a treba da razgovarate s nekom državnom službom, zamolite ih da nazovu TIS National kako biste se mogli sporazumjeti. Ta državna služba treba platiti troškove usluga tumača. Prije nego što ih nazovete, provjerite koje je radno vrijeme te državne službe s kojom želite razgovarati.

Ako trebate pomoć tumača za konsultaciju s ljekarom, možete ih zamoliti da nazovu TIS National na prioritetni broj za ljekare (1300 131 450) da bi vam organizovali tumača preko telefona ili zakazali tumača da dođe na lice mjesta (1300 654 151) ako je to potrebno.

Australijskim stanovnicima i državljanima koji na to imaju pravo, ministarstvo obezbjeđuje i besplatne sažete prijevode na engleski njihovih ličnih dokumenata važnih za nastanjivanje. Za daljnje informacije o prijevodima pogledajte www.immi.gov.au/living-in-australia/help-with-english/

TIS National prima upite osoba koje imaju trajni boravak ili su australijski državljani, a zainteresovane su da postanu tumači zaposleni na ugovor i da pružaju usluge tumačenja za članove australijske zajednice koji govore druge jezike osim engleskog. Ako dobro znate engleski i bar još jedan strani jezik, razmislite o radu na ugovor s TIS National službom. Nazovite TIS National menadžera za rad na ugovor na 1300 132 621 za više informacija o zapošljavanju i radnim uslovima tumača.

Programi učenja engleskog Ministarstva za školstvo, zapošljavanje i radne odnose (Department of Education, Employment and Workplace Relations – DEEWR)

Engleski, pismenost i računanje se podučava i preko za to namijenjenih programa koje sprovodi Ministarstvo za školstvo, zapošljavanje i radne odnose (DEEWR), te vlade saveznih država i teritorija. DEEWR ima 2 programa engleskog jezika, pismenosti i računa, za klijente u radnoj dobi (15-64).

Prvi je Program za učenje jezika, pismenosti i računanja (Language, Literacy and Numeracy Program – LLNP), u kojem se osobama koje traže posao a imaju pravo na ovaj program nudi do 800 časova poduke iz jezika, pismenosti i računanja vezanog za određenu struku. LLNP program klijentima omogućuje da bolje nauče jezik i/ili poboljšaju pismenost i računanje, da lakše mogu naći i zadržati posao, ili nastaviti školovanje i obuku. U okviru ovog programa se nudi i specijalizovana komplementarna obuka, prilagođena da pomogne klijentima u težem položaju.

Drugi program je Engleski i pismenost za radno mjesto (Workplace English Language and Literacy Program – WELL), koji daje subvencije organizacijama koje radnicima nude poduku iz engleskog, pismenosti i računanja, u skladu sa njihovim sadašnjim i budućim potrebama u vezi zapošljavanja.

Australijska vlada daje i subvencije vladama saveznih država i teritorija, te nevladinim obrazovnim službama, da im olakša pružanje intenzivne poduke engleskog za novopristigle đake osnovnih i srednjih škola, koji imaju pravo na ove usluge, a u okviru programa za učenje engleskog kao drugog jezika za novopristigle doseljenike (English as a Second Language – New Arrivals – ESL–NA). Program ima za cilj da poboljša mogućnosti školovanja i napredovanja novopristiglih đaka iz zemalja u kojima se ne govori engleski, time da bolje nauče engleski, i lakše učestvuju u opštim obrazovnim aktivnostima.

Očekuje se da đaci koji imaju pravo na ove usluge imaju najmanje 6 mjeseci intenzivne poduke engleskog, bilo u centrima/odjeljenjima za intenzivno učenje jezika ili u svojoj školi. Svako područje je odgovorno da samo obavi procjenu potreba svojih đaka, razradi ESL školski program, te organizuje intenzivnu poduku engleskog.

Za više informacija:

Internet stranica: www.deewr.gov.au

Telefon: 1300 363 079

Australijsko državljanstvo

Informacije o australijskom državljanstvu, uključujući sticanje prava i formulare za podnošenje molbe, možete naći na Internet stranici za državljanstvo www.citizenship.gov.au ili ako nazovete informativnu službu za pitanja državljanstva na 131 880 za upite unutar Australije.

Trebate li još informacija ili savjeta?

Svakako nabavite primjerak knjižice Početak života u Australiji (Beginning a Life in Australia) za saveznu državu ili teritoriju u kojoj namjeravate stanovati. Ona postoji na engleskom i na 37 jezika zajednice, a može se prenijeti s vebajta www.immi.gov.au/living-in-australia/settle-in-australia/

Informacije i savjete u vezi naseljavanja možete dobiti i u uredima Ministarstva u Australiji i u inostranstvu. Za daljnje informacije sa obratite na:

Ministarstvo za doseljavanje i državljanstvo

Telefon: 131 881 (opšte informacije u Australiji)

www.immi.gov.au

Informacije o doseljavanju u Australiju

www.immi.gov.au/migrants/

Informacije o životu u Australiji

www.immi.gov.au/living-in-australia/

Popis australijanskih ureda za naseljavanje, u inostranstvu

www.immi.gov.au/contacts/overseas/

Popis službi i usluga za pomoć u okviru Programa za pomoć oko naseljavanja (Settlement Grants Program Services)

www.immi.gov.au/living-in-australia/delivering-assistance/settlement-grants/funded-orgs-current.htm

Internet stranica za državljanstvo

www.citizenship.gov.au

Daljnje informacije

Hitna pomoć u životnoj opasnosti

(vatrogasci, policija, hitna) - 24 sata

Telefon: 000

Nacionalna služba za prevođenje i tumačenje (TIS National)

Telefon: 131 450

www.immi.gov.au/tis/

Regionalna služba informacija australijske vlade

(Australian Government Regional Information Service)

Telefon: 1800 026 222

www.regionalaustralia.gov.au

Nacionalni ured za priznavanje inostranih kvalifikacija

Telefon: 1300 363 079

www.aei.dest.gov.au

Vebajst australijske Vlade

www.australia.gov.au

Naslovna stranica

Služba za opšte informacije

www.immi.gov.au

Da razgovarate s operaterom, nazovite **131 881** tokom radnog vremena u Australiji (van radnog vremena ćete slušati snimljene informacije). Ako se nalazite van Australije, stupite u vezu s najbližem australijskim predstavništvom.